

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

גלין מ"ט

[תש"ע]

שנה כ"ו

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת שופטים תשכ"ב

בתורה"ק שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק. וברש"י לשבטיך, מוסב על תתן לך, שופטים ושופטים תתן לך לשבטיך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך. דקדקו המפרשים (עיין גור אריה ד"ה מוסב; אור החיים תק' ד"ה ואמרו לשבטיך) דאם כן הוה ליה למימר להדיא תתן לך לשבטיך ולמה כתיב תיבת לשבטיך אחר אשר ה' אלוךך נותן לך. עוד יש לדייק דבכמה מקומות מוזכרים השבטים בתורה בלשון מטה, כמו למטה אבותם, ראשי המטות, וכדומה, ולמה דייק כאן לכתוב לשון לשבטיך.

בהמשך הפרשה (דברים יז, יח-כ) והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו', והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלקיו לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם, לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל וגו'. על פי פשוטו של מקרא נראה שציווי זה של וקרא בו כל ימי חייו, קאי על מצות לימוד התורה, שכל ימי חייו צריך הוא ללמוד מבלי להפסיק ממשנתו אפילו רגע אחד לבלטה.

אמנם נראה להוסיף בה מילין, דכוונת הפסוק אינה רק על עצם לימוד התורה, אלא להורותינו שבכל הנהגותיו של האדם בשכבו ובקומו בבואו ובצאתו, בכל תנועה ותנועה שעושה, עליו לשקול באמת המידה של התורה הקדושה, לברר על כל צעד ושעל אם הוא מתאים עם התורה וההלכה המסורה למשה מסיני. כאשר עינינו תחוינה מישרים בספריו הקדושים של הגה"ק בעל דעת קדושים מבוטשאטש זי"ע על ד' חלקי שלחן ערוך, איך שבכל פרט ופרט ממעשיו נולדו לו שאלות וספיקות, ומבררם על פי הלכה. מזה יש ללמוד איך צריכים להזהר בכל תנועה ותנועה שעושים, כי על כל תנועה והנהגה של אדם מישראל ישנם תילי תילים של הלכות, האיך ילבוש בגדיו וינעול מנעליו, איך ללכת לישון וכדומה, ומכל שכן לידע איך לאכול ולהתנהג בסעודתו.

ובעונותינו הרבים כל התנהגותינו היא כמצוות אנשים מלומדה, ומשום כך אין עולה על דעתנו לברר מעשינו שיהיו מתאימים על פי ההלכה. אף שאם היינו מתבוננים ושמים לב על דרכינו היה לנו הרבה יותר

ספיקות ושאלות מהגה"ק בעל דעת קדושים שאין אנו יודעים לבררם, אך דא עקא שאנו מנששים כעור באפילה, כמאה"כ (משלי ד, ט) לא ידעו כמה ישלנו. מרוב בורות חושבים כי על ידי ידיעת בית רבם מה שזכורים אך שהמלמד לימדו לעשות ברכה ולהתפלל, כבר יודע הכל ומה לו לשאול עוד בזה. אך אם הגה"ק בעל דעת קדושים היה לו מאות ספיקות ושאלות בעת הנחת תפילין ובהלכות תפילה כנראה בכתבי קדשו, אם כן ודאי שמו שאינו בקי כלל בהלכות אלו ישל באין מבין ויעבור על הלכות פסוקות וברורות.

שמעתי על אחד הצדיקים הקדושים בדור שלפנינו, שמנהגו היה קודם עשיית כל מצוה לחזור על כל ההלכות בשולחן ערוך השייכים לענין זה, וכל פעם לפני שנטל ידיו לסעודה היה חוזר על כל הלכות נטילת ידים, ואחר כך הלכות בציעת הפת והלכות סעודה וכן הלכות ברכת המזון וכדומה. כן ידועים דברי הגה"ק הרבי ר' יונתן זי"ע ביערות דבש (ה"ב דרוש ג ד"ה ובפרט) שמי שלא למד הלכות שבת על בוריים פעמיים ושלוש, לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת הן דאורייתא והן דרבנן. וכן הוא בכל הנהגות האדם, שהכל צריך להיות מושתת על אדני ההלכה, ואם לא ישים אל לבו ללמוד על מנת לשמור ולעשות ולקיים, מן הנמנע הוא שלא ישל לעבור על דבר הלכה.

זה שאמר הכתוב, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, שבכל מעשה שעוסק בחייו ולפני כל תנועה צריך הוא לקרוא וללמוד מקודם בתורה הקדושה אך הדין בדבר זה, על מנת שידע את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה. כי בלאו הכי יכול הוא להכשל ח"ו בלא יודעים.

עוד נכלל בזה, שבכל מאורע שיתעורר לאדם במהלך חייו, ובכל דבר שעולה ונסתפק בו כדת מה לעשות בכל תחומי החיים, ימצא פתרון ותשובה בדברי התורה הזאת. וקרא בו בספר התורה על כל ימי חייו לראות בה הדרך ילך בה, ובה תחזי כי היא מקור החיים וכל החכמה והדעת כלולים בה.

ואם כה יעשה, הרי זה מורה וסימן מובהק הוא שלימודו הוא לשמה, כי הגם שיש הרבה מדריגות בתורה לשמה גבוה מעל גבוה, מ"מ על פי פשוטות אם כוונתו בלימודו כדי שיוכל לברר ההלכה כדי לשמור ולעשות, נקרא זה תורה לשמה כמבואר בספח"ק (ראה ראשית חכמה בתחילת ההקדמה; של"ה הקדוש מסכת שבועות, ד"ה ברוך אתה).

לזה מסיים הפסוק, שאם ילמד כל ימי חייו לברר ההלכות, אז יהיה למען ילמד ליראה את ה' לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם, ולא יהיה ח"ו תורתו שלא לשמה, וז"ש לבלתי רום לבבו מאחיו, שלא יהא לימודו כדי להראות כחו בתורה שהוא גדול מאחיו ולשם התנשאות ולקנמר, רק לתכלית זאת, לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל.

ובאופן זה שילמד כל ההלכות לברר על פי אמיתתה של תורה אך יתנהג בכל פרט ופרט מחייו, אז לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, שהרי בלאו הכי עלול הוא לנטות מן הדרך הישר, הן לימין – שיחמיר במקום שצריך להקל, והן לשמאל – שיקל במקום שצריך להחמיר. כי גם להחמיר סתם במקום שאין צריכים אינו ממידת החסידות ואין בזה שום רבותא, וכפירש"י (ביצה ב: ד"ה דהתיירא) דלכך כותא דהתיירא עדיף ליה, דטוב לו להשמיענו כח דברי המתיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כח האוסרין אינה ראייה שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר.

לזה אמרו חז"ל בפרק אבות (פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד, כי הנה חסיד נקרא זה אשר מחמיר ועושה לפנים משורת הדין, אך מכל מקום אם הוא עם הארץ ומחמיר בהנהגותיו מחמת עם הארצות, זה אינו בגדר חסיד. וזה שמחמיר מחמת שהוא בור ואינו יודע בין ימינו לשמאלו אינו נחשב לירא חטא.

ועל ידי שהאדם לומד ויודע כל ההלכות על בוריו, יוכל לילך ולהתנהג בדרך התורה מבלי לנטות לימין ולשמאל, ובוה טוב לו בעולם הזה ובעולם הבא. וכמ"ש הר"ן במסכת חולין (ט: מדפי הרי"ף ד"ה יגיע) על מאחז"ל (חולין מד:): כל מי שקורא ושונה, ורואה טרפה לעצמו, ושימש תלמידי חכמים עליו הכתוב אומר (תהלים קכח, ב) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. וז"ל "ואחרים פירשו, איזהו תלמיד חכם זה הרואה טרפה לעצמו, כלומר שהגיע לכלל כך שיוודע לפרש אי זו כשרה ואי זו טרפה וכדאי לסמוך על עצמו ואינו צריך להוראת אחרים, ומשום הכי קאמר דעליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל, ר"ל שהגיעה שיגע לו בתורה גרמה לו שאינו מפסיד ממון על הספק".

בזה יפורשו הפסוקים (תהלים קיט, א-ו) אשרי תמימי דרך התמימים בדרכיהם ומחמירים ומהדרים בכל אורחותיהם שיהיה כדת וכדין, אבל אושרם ומעלתם הוא רק אם זה משום שהם החולכים בתורת ה', שמבררים ההלכה עפ"י תורת ה' ולא שמחמירים או מקילים כפי העולה על דעתם, וכמו שאחז"ל (עירובין ו:): העושה מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל רשע, מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יד) הכסיל בחשך הולך. רק אם האדם מברר את כל דרכיו שיהיו מותאמים על פי תורה אז ראוי הוא לשבח ותהילה.

והמשך ואמר, אחלי יבנו דרכי לשמור חקך, אני מתפלל שכל דרכי והתנהגותי יהיו מכוונים לדעת תורה לשמור חוקך, כי רק אז לא אבוש "בהכיתי" אל כל מצותיך, היינו רק כאשר אדע שכל מעשיך בספר נכתבים, ואדע נאמנה שרק כאשר אסתכל ואעיין בשולחן ערוך ובספרי הפוסקים לדעת את כל דיני התורה לעשות הכל כמצות השי"ת בלי נטות ימין ושמאל. כן

אמר אורך ביושר לבב, אז אדע שהכל הוא ביושר לבב, לעשות רצונך בלבב שלם, בלמדי משפטי צדקך, כשאלמד כל ההלכות והמשפטים לדעת הכל על בורין.

*

בזה יש לפרש דברי הנביא (הושע יד, ב-ג) שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'. ובמדרש (שמות רבה פ"ה, ד) על פסוק זה, קחו עמכם דברים – אין דברים אלא דברי תורה שנאמר (דברים א, א) אלה הדברים אשר דבר משה. ויבואר, דהנה כל זמן שאין האדם לומד כל ההלכות שבתורה על בוריים, יתכן שיהיה מלא עוונות מכף רגל ועד ראש, ומכל מקום לא חלי ולא מרגיש ואינו יודע ומבין כלל עד כמה רבו הטאיו למעלה ראש, וחושב בדעתו וכי אינני שומר שבת וכי אינני מתפלל כל התפילות שלשה פעמים ביום, האם אינני מניח תפילין כשרות. אבל לאמיתו של דבר כאשר ילמד כל ההלכות לכל פרטיהן ודקדוקיהן אז יווכח לדעת עד כמה לא היה נוהר בדיני שבת, וכמה הלכות מפורשות בהלכות תפלה ותפילין היו בהעלם ממנו והוא לא ידע ואשם, ואז יראה עד כמה מלא הוא הטאים ופשעים כרימון מכף רגל ועד ראש אין בו מתום.

מסופר על רבינו הקדוש מלובלין זי"ע, שפעם במוצאי יום הכיפורים שאלו אותו תלמידיו, אמאי מיד אחר שכיפר עיצומו של יום חוזרים ואומרים בתפלת ערבית סלח לנו אבינו כי הטאנו וכו', והלא עדיין לא היה סיפוק בדינו לחטוא. ואמר להם בענוות קדשו, על אדם כמוני אין זה קושיא, וחישב בפניהם י"ח עבירות שעבר עליהם מעת שתקעו תקיעה גדולה בקדיש שבתפלת נעילה עד לתפילת שמונה עשרה.

זה שאמר הכתוב, שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך, היינו על כי בלא יודעים נכשלת בעונך, ואם תאמרו האיך נשוב ועל מה נשוב הלא לא ידענו כמה הטאנו, לזה אמר קחו עמכם דברים – דברי תורה ותלמדו כל ההלכות הנוגעים לאדם מישראל לשמור ולעשות ולקיים, ואז תדעו על נכון על מה לשוב, תלמדו הלכות קריאת שמע ואז תראו שמעולם לא קראתם קריאת שמע כראוי וכנכון, וכדומה לזה בכל שאר המצוות וההלכות, שכאשר תקחו עמכם דברים ללמד על בוריים תדעו על מה לשוב בתשובה ושובו אל ה'.

בזה גם יפורש הפסוק (איכה ב, יט) קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נוכח פני ה'. היינו קומי רוני בלילה ברינה של תורה (עין רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"ג), וכשילמדו את תורת ה' וידעו כל ההלכות על בוריים, הנה על ידי זה שפכי כמים לבך נוכח פני ה', שאז יווכח לדעת איך שכל ימיו היה שבע

כעס ומכאובים והרבה לחמוא לפני צורו וקונו, ועל זה ישפוך לבו כמים נוכח פני ה' בתשובה ובחרטה.

*

לפיכך נקראו ימי התשובה חודש אלול, שהוא מלשון חיפוש ובדיקה, כמ"ש בתרגום עה"פ (במדבר יג, ב) ויתורו את ארץ כנען, ויאללון ית ארעא דכנען, שלא די לאדם שישוב בתשובה על העבירות הגלויים והנודעים לו, אלא צריכים לתור ולחפש אחר העבירות שלא ידעם עד הנה, וזאת על ידי שילמוד ויכרך ההלכות ואז ידע איך יתקן את דרכיו, לדעת את המעשה אשר יעשה ואת הדרך הישר אשר ילך בה.

ויובן בה הענין שבחמשה עשר באב צריך להתחיל ללמוד בלילות, וכמו שארז"ל (תענית לא.) מכאן ואילך דמוסיף יוסיף וכו' וברש"י (ד"ה מכאן) מכאן ואילך, מחמשה עשר באב דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו. ובספרים (מגורת המאור נר ד כלל א חלק א פרק ב סימן רמז; ב"ח או"ח סימן רלח) נתנו רמז בדבר מקומי עד שכבי, קומי. היינו מאחרי תשעה באב שבו אומרים במגילת איכה קומי רוני בלילה לראש אשמורות צריכים לקום ללמוד תורה בלילה, עד שכבי שהוא חג השבועות שאומרים אז במגילת רות (רות ג, יג) שכבי עד הבוקר.

דהנה כתב קדוש ה' הארז"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א ד"ה אך) ומובא בכאר היטב (או"ח סימן רלח ס"ק ב') דאין לקרות מקרא בלילה רק משנה והלכה, ומקור הדברים במדרש (ילקוט פרשת כי תשא רמז תו) שבעת שהיה משה רבינו ע"ה ארבעים יום בשמים מנין היה יודע אימתי יום ואימתי לילה, אלא בשעה שהיה הקב"ה מלמדו מקרא היה יודע שהוא יום ובשעה שהיה מלמדו משנה היה יודע שהוא לילה. נמצא שהלילה הוא הזמן המיוחד ללימוד הלכה.

על כן מחמשה עשר באב ואילך שאז מתחילים ימי התשובה (עיין שער המלך שער הנחמה פ"ב; פנים יפות פרשת אחרי ד"ה ויש לפרש מ"ש חז"ל), ואז מתחילים לפשפש בכל המעשים אם הם עולים יפה, מתחילים ללמוד בלילות שאז הוא העת המסוגלת ללימוד הלכה לדעת מה יעשה ישראל, ואז יתבונן שאם נמצא בידו איזה עון ישליכנו מאתו. כי ראשית ושרש התשובה הוא ללמוד על מנת לעשות, ולברר אם יש בו איזה דבר אשר לא לרצון הוא לפני ה'.

בזה יבואר הרמז שכתב בסידור כתר נהורא (פסקי דומרה מזמור הללויה הללו א-ל בקדשו) עה"פ (תהלים קג, ה) הללוהו בצלצלי תרועה – תרועה אותיות תורה ע', ע' פנים לתורה. דכאשר תוקעים בשופר המעורר לתשובה, הנה מתחיל להתעורר בלב האדם הלא אינני יודע על מה לשוב בתשובה. ולא אדע כמה אכשל, שהרי לא למדתי דיני התורה, ואיני יודע איך וכמה לשפר את התנהגותי. כמו שפירשו המפרשים (עיין שדה אליהו להגר"א ברכות ה; הקדמת האמרי יוסף לספד"ק ליקוטי

תורה והש"ס ח"ה ד"ה ושמעתי מרבינו) מארו"ל (ברכות ה.) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו וכו', פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה. היינו שיתלה כי מה שלא מצא חטא ופגם במעשיו הוא מפני ביטול תורה, שלפי שלא למד תורה וביטל ממשנתו לכן אינו יודע כמה חטא ועל מה עליו לשוב בתשובה. ורק כאשר האדם לומד תורה שניתנה בע' פנים אז נודע לו חטאתו אשר חטא, וכדאיתא בזוה"ק (פרשת ויקרא דף כג:) ומאן דקאים בליליא למלעי באורייתא, אורייתא קא מודעא ליה חוביה. ואז יוכל לשוב בתשובה שלימה אל ה'.

לכך נוהגין לתקוע בשופר מראש חודש אלול, לפי שאז הזמן להיות מאללין לפשפש ולחקור אחר מעשיו, ותוקעים בשופר לעורר שעיקר הדרך איך לפשפש במעשים הוא על ידי תרועה – תורה ע', שילמוד מקורם כל ההלכות הכתובים בתורה ואז ידע עד כמה הרבה לחטוא לפני ה' וכמה צריך הוא לשוב בתשובה שלימה להבורא ית"ש.

*

לבן כשמגיעים הימים הנוראים אשר מלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו, וכל ברואי מעלה ומטה מתפחדים מאימת הדין, ואפילו הדגים אשר מתחת למים זוחלים ורועדים, אז מתבוננים שהפחד הגדול ביותר הוא שאין יודעים על מה לשוב, ואין יודעים מה מוטל עלינו לעשות להתנהג בדרך ה'.

ועל זה מתפללים ומבקשים באלו הימים, זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, וכדומה בקשות רבות שמבקשים על חיים, ואין הכוונה כפשוטו על חיים גשמיים, שעל זה כבר התרעם בזוה"ק (תיקוני זוהר תיקון ו) דצווחין ככלבין ומבקשין הב לן חייהב לן מזוני וכו', וכי זאת היא תכלית כל בקשותינו באלו הימים הקדושים שיהיה לנו חיים גשמיים לאכול ולחיות בהרחבה. אך הכוונה הנכונה בבקשה על החיים היא על דרך מארו"ל (ברכות יח:) דרשעים בחייהם קרויים מתים, וכמ"ש בספה"ק יערות דבש (ח"ב דרוש א' ד"ה ברכה שניה) שבעת שאומרים בתפילה מחיה המתים יכוון בתפילתו שהרשעים הקרויים מתים ישובו בתשובה שלימה ויחזרו לחיים שיש בה תורה, ויקבל הקב"ה תשובתם ויחזירם לחיים האמתיים.

וביותר מכונה לימוד התורה בשם חיים, כמו שאומרים בתפילה כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, כי מי שאין לו חיים של תורה הרי הוא כמו שחיו אינם חיים ומסתובב בהאי עלמא כמו בעולם התוהו, ורק על ידי אשר ואתם הדבקים בה' אלוקיכם, על ידי התורה דאורייתא וקוב"ה וישאל הד, על ידי זה חיים כלכם היום (דברים ד, ד). וכן מציינו בגמ' (קדושין סו:) שאמר רבי מרפון על רבי עקיבא, עקיבא כל הפרש ממך כפורש מן החיים.

על כוונה זו אנו מתפללים ואומרים, זכרנו לחיים שנהיה בבחינת חיים כולכם היום, להיות דבוק בתורה הקדושה שהיא דברי אלקים חיים. ועל ידי כך

שנדע את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה, נזכה לשוב בתשובה שלמה ואמיתית, ועל ידי זה יוציא לאור צדקנו.

זאת גם הכוונה באומרנו בליל ראש השנה, יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. היינו שנת לימוד התורה הנקרא טוב, כמארז"ל (ברכות ה.) אין טוב אלא תורה, וכן במדרש (בראשית רבה טו, ד) עה"פ (בראשית ב, יב) וזהב הארץ היא טוב מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל.

*

גם לרבות מוסיפים לומר, שתחדש עלינו שנה טובה "ומתוקה", לבקש שיהיו דברי תורה מתוקים וערכים בפינו, כמארז"ל (תנחומא פרשת ראה סימן יא) עה"פ (דברים כו, יא) ושמחה בכל הטוב אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם, שצריכים ללמוד תורה מתוך שמחה ומתיקות. כי בעוונותינו הרבים אף כשמתחילים ללמוד קצת אין מרגישים מתיקות ונעימות דברי התורה הקדושה, ותיכף נעשים עייפים ויגעים ונרדמים בשינה, ועל זה מתפללים ואומרים והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו ובפי כל עמך ישראל.

על זה צריך לשפוך שיח בעמדנו בתפלה, שנוכה להרגיש ניצוץ קטן מנועם אור התוה"ק, ונבין פירוש הכתוב כל חפצך לא ישוו בה (משלי ג, טו), ואילו היינו זוכים לכך באמת לא היינו זזים מן התוה"ק אפילו לרגע, ולא היינו כתינוק הכורח מבית הספר, אך דא עקא שאנו נמשלים למי שאינו מרגיש טעם אוכל בפיו, שכל מעדני מלכים משולים בפיו לעפר הארץ ואינו תאב להם, כמו כן אין אנו מרגישים בטעם מתיקות התוה"ק ולכן אין אנו נמשכים ותאבים אחריה. על זה מתפללים, שתחדש עלינו שנה מובה להיות דבוקים בתוה"ק הנקראת טוב, אבל מוסיפים לומר ומתוקה, שיהיו דברי תורה ערכים ומתוקים בפינו ולא יהיה לימודינו כמצות אנשים מלומדה ח"ו, אלא מתוך חדוותא דאורייתא ושמחת התורה.

*

בזה יבואר עוד דברי הנביא, שובה ישראל עד ה' אלקך כי כשלת בעונך קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו', ודברי המדרש קחו עמכם דברים אין דברים אלא דברי תורה. דהנה באמת יש להבין למה אין אנו מרגישים את טוב טעמה של התוה"ק, שהיא כלי חמדה שמלאכי מעלה נתאוו לה ואמרו תנה הודך על השמים (תהלים ח, ב; עין שבת פח:), והצדיקים הקדושים לומדים אותה בדביקות עצומה.

ואף מזמן לא כביר אנו זוכרים האיד שאברכים היו יושבים יומם ולילה ועוסקים בתורה, ושבעות שלימות ברציפות היו יושבים בבתי מדרשות והוגים בתורת ה' ולא הרגישו שחסר להם דבר בעולמם חוץ מתוה"ק, והתנהגותם היה בבחינת מה שאמר זקה"ק מצאנו בעל דברי חיים זי"ע, שמי שעובד השי"ת

בעבודה צריך להיות לו התפשטות הגשמיות בעבודה, ומי שעובד השי"ת בתורה צריך להיות לו התפשטות הגשמיות בתורה. ומדוע ככה עלתה לנו שלימוד התורה עולה לנו כל כך בקושי וביגיעה.

אך האמת היא כי כבר אמה"כ (תהלים ג, טז) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוק, וראשית חכמה לזכות לכתרה של תורה הוא רק על ידי שיהיה האדם ממוהר מעוונות וחטאים, ואז יזכה להדבק למקור הקדושה להתענג על ה' ותורתו, וכמאה"כ (ישעיה נב, ב) כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. כן נכלל בזה שיהיה מזוכך וממוהר במידותיו, שכל זמן שלא מיהר ויזכך מידותיו אינו יכול לזכות להשראת הקדושה ודביקות בתורה, כמ"ש באריכות בספה"ק שערי קדושה לרבי חיים וויטאל זי"ע (חלק א שער ב) שמי שלא תיקן המדות רעות שבו אי אפשר שתשרה הקדושה עליו כלל ואי אפשר שיזכה לתורה.

וזהו להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים (בראשית ג, כד), דעץ חיים הוא התורה"ק כלשון הפסוק (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה, ולהט החרב אינה מנחת לרשעים הטמאים לבוא ולאכול מעץ החיים ולהנות מכתרה של תורה, ודין גרמא שכשאך מתחילים ללמוד מתעייפים ויגעים ורפו ידיהם מדברי תורה, כי כל זמן שהאדם מלא חטאים ועוונות אין מניחים לו ללמוד תורה.

על זה שנו חכמים בלשון המשנה (אבות פ"ד מ"י) ואם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך, היינו אם בטלת כמה מצוות מן התורה ולא קיימת חלק מן התורה, ועברת על כמה עבירות שבתורה וביטלת מלשמור עליהם, אז יש לך בטלים הרבה כנגדך, ואם ירצה אחר כך להנות בתורה אין מניחים אותו ומבטלים אותו בכל מיני עיכובים ומניעות, ואף אם תופס לרגע את הגמרא ומתעורר לו חשק ללמוד בו, טורפין אותו בפניו ושולחים לו כל מיני ביטולים ומגרשים אותו החוצה מלהסתפח בנחלת בית ה', ולא לרצון יהיה לו. כמ"ש הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ו ה"י) על החוטא שכל זמן שאינו חוזר בתשובה הריהו מובדל מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם וכו', ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמום הצרי, מי גם בכס ויסגר דלתים וגו'.

בזה יש לפרש הפסוקים בתהלים (קט, קח-קיב), נדבות פי רצה נא ה' ומשפטיך למדני, היינו מתי יודע אני לנכון אשר נדבות פי – לימוד התורה והדיבורים אשר אני מוציא בפי הם לרצון לפני ה', כאשר ומשפטיך למדני, כשמניחים אותי מן השמים ללמוד תורה בלי פגע וביטול, אז יודע אני כי תורתך הוא לנחת רוח לפני הקב"ה ומן השמים רוצים שאלמוד עוד, ואם אין תורתך רצויה לפני ה' אז שולחים בטלים הרבה לנגדי.

והמשיך ואמר, נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המת, היינו באם אני מרגיש בדברי התורה שהם שמחת וששון לבי, ואני לומד בלי עייפות ויגיעה, אז אדע נאמנה כי נחלתי עדותיך בירושה מן השמים, ומתנה היא זאת אשר שלוחה אלי מן השמים לזכות לחזור בנועם ה' ובתורתו, ואז יהיה זה לעולם בלי ביטולים הרבה כנגדי. אבל אם נמיתי לבי לעשות חקך, אם אינני מרגיש עריבות ונועם התורה הקדושה, ורק בחוץ יד מוכרח אני לנמנות ולהכריח את לבי לעשות חקך, סימן הוא בדבר אשר לעולם עקב, שתורתו הוא בשפלות ובעקב ואינו במדרגה העליונה שתהיה לנחת רוח להבורא ית"ש, ולכך שולחים לי מן השמים בטלים הרבה כנגדי.

סימן זה הוא הסימן הטוב ביותר, שיכול כל איש ישראל לראות בעצמו אבן בוחן אם הולך הוא בדרך הישר והטוב, כשיבחון עד כמה לבבו דופק והומה לאהבת התורה. כי אם לבבו חושק בלהב אש ועורג ללימוד התורה וכשמתיישב ללמוד שוכח מעולם ומלואו ולומד בשמחה ובחדוותא דשמעתתא, אז יהיה סמוך לבו ובטוח כי דרכו רצויה וישרה לפני הקב"ה.

על כך אמר הנביא, שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך, וסימן מובהק אתן לך שאכן תדע עד כמה פגמת וכשלת בעונך, קחו עמכם דברים כפירוש המדרש שהם דברי תורה, קחם לפניך ותראה שאצלך דברי התורה הם רק דברים בעלמא, ואי אפשר לך להעמיק בעיון להבין ולהשכיל להרגיש את החדוותא דשמעתתא, ומה גם להשיג את פנימיות התורה"ק, ומה תראה עד כמה כשלת בעונך ושובו אל ה'. אמרו אליו כל תשא עון, שיקח ויסיר את המסך המבדיל הנעשה על ידי העוונות, ואז אז וקח טוב, אין טוב אלא תורה, שרק אחר שיטהר מטומאתו אז יהיה לימודו לנחת רוח ויקבלו ויקחו את תורתו ממנו.

והנה עיקר המסך המבדיל נעשה על ידי החטא הידוע רח"ל הנקרא בשם עון סתם, כי החטא הזה נעשה בהרגשת כל רמ"ח אברי הגוף, ועו"ן במילוויו בנימטריא רמ"ח, ועל ידי זה פוגמים בכל הרמ"ח אברים כידוע (עין חומת אנך פרשת וארא אות א; בני יששכר מאמרי חודש כסלו טבת מאמר יג אות ג). זהו שאמה"כ, אמרו אליו כל תשא עון לשוב בתשובה שלימה על חטאות נעורים, ולקדש את כל רמ"ח האברים ושם"ה הגידים, ואז וקח טוב יתקבל תורתינו לרצון לפני הקב"ה.

זה שאמר הכתוב, והיתה עמו וקרא בו כל חייו, שכדי שיוכה ללמוד בהתמדה כל ימי חייו מבלי הפסק לזה צריך להכין לבבו מקודם ליראה את ה' אלקיו, לשמור את כל דברי התורה הזאת, היינו להזהר מלעבור על כל לא תעשה שבתורה, ואחר כך ואת החוקים האלה לעשותם לקיים המצוות עשה, ואז יוכוהו מן השמים ללמוד בהתמדה ולא יבטלוהו מלימוד התורה.

ודי"ק הכתוב לכתוב דווקא בסדר הזה, קודם להישמר מלא תעשה בחי' סור מרע, ואחר כך ועשה טוב, כי כן הוא דרך ישר לפני איש, ולא כמו דור התפוכות שמחליפים השיטה, רק מקודם צריך להיות סור מרע, להישמר שלא לעבור על מצוות התורה ולהיזהר בקלה כבתמורה, ורק אח"כ להיזהר ולהדר בבחי' ועשה טוב.

*

עוד יש לומר בביאור הפסוקים, עפי"מ"ש הרמב"ן (עין רמב"ן דברים לב, מ) שבשירה שבפרשת האזינו כלולים כל המצוות שבתורה, וכן כלולים בה כל עניני ומאורעות העולם שיהיו עד סוף כל הדורות, וכן מעשי כל אדם ומאורעותיו שעוברים עליו מיום בריאת נשמתו תחת כסא הכבוד עד סוף כל הדורות הכל נרמז בשירת האזינו, רק שצריך סייעתא דשמיא לזכות להבין ולראות כל הענינים האלו איך הם רמוזים, וידוע המעשה הנפלא שהיה בזה לרמב"ן עם תלמידו כמובא בספה"ק קב הישר (פרק כג).

בן הדעת נותנת שכך צריך להיות שכל קורות בני ישראל יהיו מרומזים בתורה, דהלא קודשא בריך הוא וישראל ואורייתא כולהו חד (זה"ק ח"ג דף עג,). נמצא שישראל הם עצם התורה הקדושה, וממילא מוכרח הדבר שבתורה הקדושה נכתב ונכלל הנשמות של כל אחד ואחד מישראל, וכל מעשיו בכלליות ובפרטיות. ומי שזיכך נשמתו ומעמיק עיניו בתורה הקדושה זוכה לראות באור בהיר איך נרמזים כל מעשיו ועניניו בתורה הקדושה.

והנה כיון שכל מעשי בני אדם נרמזים באותיות התורה הקדושה, אם כן גם הרשע בעברו על מצוות ה' מוכרח שיהיו נרמזים וחקוקים מעשיו הרעים ועוונותיו בצירופים הקדושים של אותיות התורה, וכדי בזיון וקצף שגורם להכניס חמאי בתורה הקדושה. ומכאן תוכחת מגולה לאדם אשר ילמד ליראה את ה' אלוקיו לבל יחטא, שלא יגרום בזיון ועלבון לתורה, שיהיו נרשמים חמאי השפלים והבזויים בתוך דברי התורה הזאת. ועל זה ארו"ל (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שאין לך עלבון גדול מזה להלביש טנופי חמאי באותיות הקדושות של התורה.

בעין מה שכתב זקה"ק ז"ע בספה"ק דברי חיים (פרשת נח עה"פ קי"ג כל בשר) שמעתי מאדמו"ר החכם זצל"ה (הוא רבינו הקדוש מראפשיץ ז"ע) שאין שום קטרוג חמא יכול לבוא לפני כסא הכבוד מחמת קדושתו, ואמר בשם הספרי מוסר (עין קב הישר פרק א) שבשעולם שמכריזין החמא מובלין אותו העולם כמה וכמה טבילות, ולכן בוודאי שלא יכנס החמא לפני הבורא כל עולם אשר הוא טהור עינים מראות רע (חבקוק א, ג). ולכן אינו נכנס מהקטרוג רק שורש הקדושה אשר נמצא בעבירה, דבכל דבר בעולם יש בו איזה ניצוץ קדושה, ובעבירות החיות שבהם הוא שעל ידי זה יכול לעשות תשובה, וגדולים בעלי תשובה (עין ברכות לד:), ולכן

נכנס הקטרוג פלוני עשה דבר שיש בו תיקון תשובה כך וכך, כי לכל העבירות יש תיקון תשובה כל אחד כראוי כפי המבואר בספרים, וזה הוא הקטרוג שאותו שעשה העבירה יתקן כראוי, עכ"ל"ק.

בזה נלמד גודל הפגם שנעשה על ידי החטא, שאפילו בעולם שרק מכריזים על החטא, והמלאכים אומרים שם ווי לפלניא דמרד במלכא, צריכים למבול אותו המקום בכל מיני טהרה, אם כן האיך ירהיב האדם בנפשו לחטוא ולגרום עלבון גדול כל כך לתורה, ולהכתימה ולכזותה בזה שמחטאיו יצורפו אותיות התורה. על זה ישים האדם אל לבו שכל מעשיו יהיו לשם שמים, שיצורפו מזה אותיות ושמות התורה הקדושה שבהם מרומזים כל מעשיו, ויורו על צירופים של מצוות ומעשים טובים.

בדרך זה יפורשו הפסוקים שבפרשתינו, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, שיוכל לקרות בתורה הקדושה את קורות כל ימי חייו, כי כל מעשיו בספר נכתבים ומרומזים בצירופי האותיות הקדושות שבתורה, ודבר זה יביאנו למען ילמד ליראה את ה' אלקיו, שתהיה לו יראה גדולה לבלתי לחטוא, שח"ו לא יהיה נרשם באותיות התורה חטאיו השפלים ועוונותיו המכוערים, ויהיה נוהר לשמור את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם.

*

לאור דרכו הנ"ל של זקה"ק בעל דברי חיים, גם יש לפרש מה שאומרים בנוסח הפייט לראש השנה, ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון. דהנה לאמיתו של דבר קושיא עצומה היא איך יכול מלאך קדוש להכריז שאדם פלוני עשה חטא פלוני, הרי עצם הכרזת העבירה יש בה פגם גדול, וכמ"ש הרה"ק מראפשיץ. ברם נראה לומר דבאמת אותו המלאך המכריז את החטאים של בני אדם, מיד לאחר שמכריז את החטא אכן נפגם הוא. לכן המלאכים זוחלים ורועדים מיום הדין, ולכאורה מה שייך במלאכים שיהיה בהם איזה חטא או פגם הלא הם תמיד עושים באימה רצון קונם. אלא לדרכינו יובן שעל ידי שמזכירים החטא שעושים בני אדם גם המה נפגמים, וזהו הדין על המלאכים לראות בהם אם חל בהם איזה פגם ושמן של דופי על ידי הזכרת החטאים.

זה שאנו אומרים, ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון, כי יאמרו הנה יום הדין, לפקוד על כל מעשי בני אדם ותחבולותיהם, וכיון שכן צריכים המלאכים להזכיר החטאים של בני האדם, ועל ידי זה גם המה נפגמים, ועל דבר זה יפקד גם על צבא מרום בדין לראות אם לא נפגמו ואם עדיין ראויים הם להישאר בקדושתם ובדרגתם כאשר היו מקודם.

ובזה ניכר חסדי ה' ורחמיו על בני ישראל, שהרי רואים עד כמה גדול פגם החטא, עד שאפילו המלאכים נפגמים על ידי זה, ומ"מ משגיח השי"ת באהבה על בני ישראל אפילו אם הרבו לחטוא ומשים עין עליהם שיעברו לפניו זכאים כיום הדין. וזהו שאומר הפייט ומספר פלאי חסדי השי"ת עלינו, שאפילו שכל כך גדול פגם החטא, מכל מקום חסדו גבר עלינו אשר וכל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון ויוצאים זכאים בדין, וכמה מעלות טובות למקום עלינו מפני שאנחנו בניו אהוביו ומרחם עלינו בדין.

עוד יש לפרש בזה, עפ"י רש"י עה"פ (בראשית יח, ג) וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו, נסתלק הדיין נסתלק הסניגור והקטיגור מקטרג. וידיעת ההפכים בשוה שהוא הדין כאשר נסתלק הקטיגור שב הסניגור למקומו. ממילא כיון שהמלאכים נפגמים על ידי זה שמזכירים את חטאי בני האדם ומסתלקים ממקומם, שוב אינם יכולים לקטרג על בני ישראל ולהזכיר עוונותיהם בדין, וממילא יוצאים כל בני ישראל זכאים בדינם. ועל ידי זה שיפקוד על צבא מרום בדין, כל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון ויוצאים זכאים בדינם.

וביותר יש לומר, שמפני שפגם החטא גדול כל כך עד שאפילו המלאכים זוחלים ורועדים מאימת הדין, על כן לא נמסר הדין לפמליא של מעלה שהם אינם רוצים להזכיר עוונותיהם של ישראל, ומוסר הקב"ה את משפט עמו ישראל ביד הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה שהם יפסדו דבר חוק ומשפט. וכשיש דין למטה אין דין למעלה (תנחומא פרשת משפטים סימן ה), והצדיקים בוודאי ישפטו משפט צדק לצדק את בני ישראל במשפט, כמ"ש במדרש (בראשית רבה מט, ט) על הפסוק (תהלים מה, ח) אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחברך, אמר לו הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע, אהבת לצדק את בריותי (במעשה סדום) ותשנא רשע, מאנת לחייבן, על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחברך. ועל ידי זה יוצאים בני ישראל זכאים בדינם. כי זה דרכם של כל הצדיקים להשפיע אך טוב לישראל וללמד עליהם זכות תמידין כסדרן.

*

זה שאמרה תורה, שופטים ושוטרים תתן לך ככל שעריך אשר ה' אלוקיך נותן לך, היינו אותם השופטים והשוטרים אשר אתה ממנה לך, יהיו ממונים לא רק לדון בדינים שבין אדם לחבירו, אלא גם ההשפעות אשר ה' אלקיך נותן לך יהא על פיהם והם יקבעו וימשיכו זאת לשבטיך. וכיון שהכל יבא על ידי הצדיקים אשר בארץ ולא על ידי הדין בפמליא של מעלה, על ידי זה תהיו מוכתמים אשר ושפטו את העם משפט צדק, ללמד זכות ומישור על בני ישראל, כי המה הצדיקים השופטים בוודאי לא יעוררו קטרוג ח"ו על שום איש מישראל, וגם את פחותי העם יצדיקו במשפט ויעוררו עליהם רחמים וחסדים.

ויש לפרש עוד, שהכתוב מרמז באיזה אופן יצדיקו הצדיקים וילמדו זכות על בני ישראל לפני אביהם שבשמים, שזה יהיה באמרם לפני המלך, הלא עם בני ישראל המה מוכים ונרדפים על צואריהם והולכים מגולה אל גולה ומדחי אל דחי יצאו, והלא ארז"ל (כתובות ל:): אילמלי נגדה לחנניא מישאל ועזריה הוו פלחו לצלמא, ואפילו לפימ"ש התוספות (שם ד"ה אילמלי) שלא היה צלם ממש אלא אינדרטא בעלמא, מכל מקום חזונו שאפילו הנביאים הקדושים הללו לא היו יכולים לעמוד במכות ויסורים, ומה יענו אזובי קיר כמונו היום אשר כמה מכות ויסורים עברו עלינו, אשר הכיתי בית מאהבי (זכריה יג, ו), עד כי שחה לעפר נפשינו דבקה לארץ בטננו.

ואין היסורים עוזרים להחזירנו למוטב, אלא אדרבה מפני היסורים יורדים מדחי אל דחי, כמאמר הנביא (ישעיה א, ה) על מה תוכו, עוד תוסיפו סרה. ואולי משום כך נקראים בני ישראל בשם שבטים, להורות שבכל הזמנים הגנו מוכים ולוקים בשבט חובלים, לא יסור שבט מיהודה, וזהו מליצת זכות עליהם שאין מקום לקטרוג עליהם על שנפלו כל כך בשפל המצב ובעומק החטאים, כי הצרות והיסורים הרבים שעברו גרמו לזה.

בן כשהיו בני ישראל במצרים לא היה בידם שום זכות, כמו שכתוב ואת ערום ועריה (יחזקאל טו, ו); עיין מכילתא פרשת בא פרשה ה), וכמו שקמרג השר של מצרים ואמר הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה (ילקוט שמות רמז רלד), ואפילו להתפלל כראוי אל ה' לא היו יכולים כמו"ש (שמות ב, כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, שרק צעקו בצר להם ומקושי העבודה. ואעפ"כ ותעל שוועתם אל האלקים, והיה עליהם לימוד זכות שאינם אשמים בחטאייהם ובשפלות מצבם, מן העבודה, היינו שמפני שהם משוקעים בקושי השיעבוד בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשרה, ודין גרמא להו שהתעברו בגויים ולמדו מעשיהם, ובאמת ראויים הם לישועה ולהוציא כאור משפטם.

וזה שאמר הכתוב, שופטים ושופטים תתן לך ככל שעריך, אשר הם ישפיעו עליך כל ההשפעות אשר ה' אלוך נותן לך, וזאת על ידי שילמדו זכות על בני ישראל כי הם לשבטיך, שהמה מוכים ולוקים ונתונים לכיזה ולמשימה אצל כל העמים, ועל ידי זה יבררו הצדיקים ויוציאו לאור משפט בני ישראל ושפטו את העם משפט צדק שיצאו זכאים במשפט.

עוד יש לפרש, עפימ"ש במדרש (פסיקתא פרשה כד, יג) עה"פ שובה ישראל עד ה' אלוך, שובה ישראל, עד ה' כשהוא עומד במידת רחמים, ואם לאו אלוך שהוא מידת הדין, עד דלא יתעביד סניגוריה קטיגוריה. ולדרכינו יפורש כאן להיפך, שעל ידי שהשופטים ילמדו מענות זכות על בני ישראל יגרמו להפך מידת הדין למידת הרחמים. ועל זה אמר"כ, שופטים ושופטים תתן לך ככל שעריך,

אשר "ה' אלוקיך" נותן לך, שהם ימשיכו שממדת הדין המכונה אלוקיך יהפך לה' שהוא מידת הרחמים, וזאת יהיה במענת לשבטיך, שמפני שהם מוכים ולוקים בשבט על כן אין הם מתנהגים כראוי ובאמת צדיקים וישרים הם ולא עוולתה במ.

*

עוד יפורש בכוונת הפסוק, שאלו השופטים והשומרים אשר ימונו על בני ישראל, יקבלו על עצמם כל הצרות והיסורים אשר מידת הדין רוצה להביא ח"ו על בני ישראל, והמה יגדרו גדר ויעמדו בפרץ ויאמרו שכל העונש הראוי לבא עליהם אנו מקבלים זאת על עצמינו, וכמו שאמר רבי ישמעאל בני ישראל הריני כפרתם (נגעים פ"ב מ"א).

וזוה הכוונה, שופטים ושומרים תתן לך, אשר בכל שעריך אשר ה' אלוקיך נותן לך בכל פעם שיראו שנפתחים שערי הדין של מעלה, לשבטיך להביא צרות ויסורים ח"ו על בני ישראל, יקבלו זאת על עצמם, ואילו את העם ישפטו משפט צדק ויצדיקו את דינם להשפיע עליהם ממקור הרחמים, וימתיקו את כל הדינים מעליהם ויהפכו מידת הדין למידת הרחמים.

*

בדרך אחר י"ל, עפ"י מאחז"ל (בבא קמא נב.) כד רגזו רעיא על ענא עביד לנגרא סמותא, ופירש רש"י (ד"ה עביד) לעז המושכת – מנקר עיניה ונכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה, כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להן פרנסים שאינן מהוגנות. כי הנה כל זמן שלעם ישראל היו מנהיגים קדושים וטהורים אשר גדרו גדר ועמדו בפרץ והורו לבני ישראל את הדרך ילכו בה, וכגון בדור דעה של דור המדבר שעמדו להם משה ואהרן, ואחר כך נביאי ישראל והתנאים והאמוראים, גאונים וקדושים אז היה שייך דין ומשפט כשבני ישראל אינם מתנהגים כראוי.

לא כן בדור השפל הלזה שהשופטים והשומרים יודעים בעצמם עד כמה רחוקים כמה מדורות הראשונים, והם בעצמם מלמדים זכות על הדור, באמרם שמה יעשו הדור הזה בזמן שאלו הם שופטיו ומנהיגיו, ואלה הצאן מה חטאו ואינם אשמים אם תעו מני הדרך הישר, וכזה מתעורר לימוד זכות על בני ישראל.

זה שאמר הכתוב, שופטים ושומרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוקיך נותן לך, והם ילמדו זכות על בני ישראל באמרם שגם המה בעצמם הם בכלל לשבטיך, מכלל השבטים והפורעניות שנותן הקב"ה לישראל, כי זה גופא מצרות ומשפלות הדור שאלה הם שופטיו ומנהיגיו, ועל ידי אמירה זו ושפטו את העם משפט צדק, ילמדו זכות וצדק על בני ישראל שבוודאי אינם אשמים שהמנהיגים

הסומים והעוורים הוליכו אותם שולל ולא היה להם מי שילמדם להטיב ולהישיר דרכיהם.

*

עוד יפורש, בהקדם דברי המדרש (מדרש שוחר טוב מזמור ב) עה"פ (דניאל יב, א) ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נחיתה מהיות גוי עד העת ההיא. שבאחרית הימים יהיה קטרוג גדול בשמים על בני ישראל, מה נשתנו אלו מאלו, ויעמוד המלאך מיכאל וידום ולא יהיה לו מה לענות, עד שיאמר לו הקב"ה, מיכאל נשתתקת ואין אתה מלמד זכות וסניגוריא על בני, אני מדבר עליהם בצדקה ומושיעם, בזכות צדקה שעושין אלו עם אלו אני מושיעם, וזשאה"כ (ישעיה סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע.

במענה זו באים השופטים בדור הזה, בראותם את שפלות הדור ואין מי שילמד עליהם זכות, ושפטו את העם, היינו כמו שדרשו רז"ל (פסחים כב:) את המפל לבשרו, שאפילו אם המה רק את העם מפלים לבני ישראל, מ"מ ראויים הם שילמדו עליהם זכות בזכות שמרכיב בעשיית צדקה, וזהו משפט צדק בזכות צדקה שעושים אלו עם אלו יהיו ראויים שיושיעם הקב"ה ויפקדם בדבר ישועה ורחמים.

יעזור השי"ת ויוציא לאור משפט צדקנו ויכתבנו לכתובה וחתומה טובה בספרן של צדיקים גמורים, ויתן לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר די מחסורם אשר יחסר להם בני חיי ומזוני רוויחי, ונוכה בקרוב לביאת משיח צדקנו כב"א.

תוכן הענינים :

- בכל הנהגות האדם עליו לבררם אם הם מתאימים על פי התורה וההלכה.
- הלומד על מנת לשמור ולקיים נחשב תורה לשמה ואז לא ילמד על מנת לקנטר ולהתגאות.
- כאשר לומדים ההלכות אז נודעים כמה דקדוקי הלכות היו בהעלם עין ואז מתעוררים לתשובה.
- התורה מודעת לאדם את עונותיו, וזה ענין שמרכיב ללמוד תורה מט"ו באב, ושופר תרועה אותיות תורה ע'.
- להתפלל להרגיש נועם חיו התורה, ועל זה צריך לחזור בתשובה להסיר המסך המבדיל.
- כאשר תורת האדם רצויה ולנחת רוח לפני ה' מסייעים אותו מן השמים להרגיש נועם התורה ואין לו בטלים הרבה כנגדו.
- כל מאורעות בני ישראל מרומזים בתורה, כי אורייתא וקוב"ה וישראל חד, ומזה יש להתעורר שלא ירומזו בתורה עבירות שלו.
- המלאכים יראים מיום הדין שלא יפגמו על ידי שמזכירים חטאי בני אדם.
- לימוד זכות על בני ישראל שאינם אשמים בעוונותיהם מפני היסורים והגלות.
- השופטים על בני ישראל צריכים ללמד זכות עליהם ולקבל מידת הדין עליהם ולהפכו למידת הרחמים.

גליון זה נדבט

הרה"ח מוה"ר **מרדכי אהרן גאמבא** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הנכדות והנכד
בת לבנו הרה"ח מוה"ר **יצחק יהודה** הי"ו
בת לבנו הרה"ח מוה"ר **יוסף** הי"ו
בן לחתנו הרה"ח מוה"ר **יצחק דוד פריינד** הי"ו
למו"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבט

הרה"ח מוה"ר **מרדכי הכהן שטראססער** הי"ו
לרגל שמחת הכנס בנו הב' **שמואל בנימין נ"י**
לעול התורה והמצוות – למו"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבט

הרה"ח מוה"ר **מרדכי יעקב פרענקעל** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבן **אברהם יהודה נ"י**
למו"ט ובשטו"מ

גליון זה נדבט

הרה"ח מוה"ר **משה** [בהגר"ד] **וויעדער** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת **בלומא נ"י**
למו"ט ובשטו"מ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה
שע"י איגוד חסידי צאנז
718.431.1055